

L'ètica en ús dels periodistes

El fi justifica els mitjans; però no sempre es té en compte la moral

Per alguns periodistes, els mètodes per obtenir un objectiu passa per la moral i l'ètica, en canvi per altres, aquests aspectes es deixen enrere. Juan Jorge Faundes ens parla en el seu article "El rol de los periodistas y su marco ético" del paper dels periodistes en el seu marc ètic. Per entendre què vol dir, cal definir què és l'ètica. "És objecte del raciocini humà i és una elaboració del pensament feta, això sí, a partir de l'observació dels comportaments de les persones i de les conseqüències que tenen les seves accions." És a dir, per un periodista, l'ètica és la cultura professional, entès com un codi de conducta. El periodisme ha de tenir present el pensament moral que permet que les conductes personals han de fer valer les respostes obtingudes; queda resumit en "el fi justifica els mitjans".

Les ètiques deontològiques es basen en l'acompliment dels deures i les teleològiques, en la finalitat de les accions. D'aquí que hi ha qui defensa que cal preservar la privadesa de les persones, per exemple, amb l'ús de càmeres ocultes. Si l'espai és públic la gravació es pot fer. Per contra hi ha qui creu que per arribar al final, per obtenir la finalitat cal provar altres mètodes, encara que siguin poc morals.

L'ètica en la comunicació

Actualment, els diferents països intenten regular, mitjançant les lleis, el món de la comunicació. Aquests punts regulen aspectes com la llibertat d'expressió o "el bandejament de la censura prèvia" i són una resposta a un codi ètic de cada societat. Però, aquestes lleis no abracen els diferents aspectes relacionats amb la vida social. És a dir, la societat evoluciona i les lleis es mantenen. Es tarda a modificar-les i en aquest període de temps hi ha forats en certes qüestions. Per tant, s'arriba a l'autoregulació: la creació de "normes" que els periodistes s'imposen.

Possibles principis de l'ètica per Faundes

Alguns periodistes han marcat els principis de l'ètica, que són: informació veraç, exacta, àmplia i oportuna; investigació, interpretació i opinió des de l'interès públic; difusió, exigència i defensa de manera proactiva dels drets i deures personals i col·lectius; i fiscalització amb independència als poders de l'Estat, mercat i societat civil. Però, no tots els periodistes estan d'acord amb aquestes principis. Aquests principis fan referència als codis xilens –país de l'autor de l'article–, però que s'apliquen a la perfecció amb les conductes de l'Estat espanyol i d'Europa. Per saber si s'actua correctament, cal pensar en aquests quatre punts, saber considerar què és correcte i perquè, tenint en compte les conviccions personals; per exemple, segons les creences religioses es tindran uns convenciments morals més (fonamentalista) o menys fortes (relativista). El primer principi està relacionat amb el coneixement elemental de la veritat, l'objectivitat, la informació i el valor periodístic. Són elements que se solen donar per fets, però cal pensar què signifiquen. Per tant, la persona periodista ha d'informar amb veritats i de manera objectiva. Tot i que, alguns periodistes defensen un altre punt de vista relacionat amb l'experiència quotidiana. Aquest paradigma es basa en la realitat autònoma a la consciència subjectiva, l'ambient; els òrgans sensorials, mentals i laborals de les persones estableixen relacions amb l'ambient; incorporació, assimilació i selecció de les dades externes; i la subordinació del coneixement a les necessitats de les persones. Per elaborar el text cal la consulta del major nombre possible de fonts, que han de passar un procés crític.

Per tant, una vegada assimilats aquests conceptes, el periodista ha de saber que distorsiona la realitat i n'és una versió interessada; a part, les fonts d'informació també passaran per la distorsió i l'interès.

Per Faundes, el valor periodístic d'un representarà el bé comú de la societat. Aquest bé dependrà de les interpretacions que les pràctiques religioses, filosòfiques o polítiques tinguin del fet. Aquest bé comú –també interès públic– està representat pels drets humans personals i col·lectius. El periodisme no ha de permetre les discriminacions de cap tipus (religiosa, raça, sexe...). El tercer principi promou la difusió, l'exigència i la defensa dels drets humans, per tant aquests drets s'han de conèixer i han de ser l'objectiu. És a dir, són "una sèrie de continguts de diverses disposicions del dret positiu nacional i internacional". Però amb aquesta definició queden excloses unes conviccions ètiques per a la vida. Els drets humans formen una moral. Finalment, el quart principi parla de la fiscalització als poders de l'Estat.